

Nro. 50.

**A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Indúlt Bétsből, Pénteken Junius 21-ik napján, 1811-ik
esztendőben.

B é t s.

Eő Csász. A. Királyi Felsége méltóztatott Titt. *Légrády Imre* hites Prokátor Urat, mind a' törvényes tudományokban tett nagy előmenetelére és tapasztalásaira, mind személybeli jeles tulajdonságaira való tekintetből, mellemeknek az e' végre ki rendelt szoros próba tételekben meg különböztetett jeleit adta, a' Fels. Kir. udvari Magyar Kantzelláriánál Udvari Agensnek kinevezni, a' melly végre, e' folyó Júnus 9-ik napján a' szokott hitet le is tette.

A' múlt Május 24-dikén nevezetes próbát tettetett itt a' Vakok institutumában Fő tisztelendő Spendou Fő Pap és Cs. Kir. tanácsos Úr, mint Oskolák fő igazgatója, valami 20 nevendékekkel,

A' megjelent fő rangú nézők oly sokan voltak, hogy a' szalába bé nem tértek, mellyre nézve ennekutánna hetenként is tesznek próbát a' nevendékek, tsötörtök napokon, midőn mindenek megjelenhetnek nézésekre. Az első próba tétel kézi munkákból állott. Többnyire kötöttek (strikoltak) a' nevendékek; egy fiú hálózott, egy más sinort vert; egy lyánka még vart is. Az idősebb közöttök tsirizes vagy enyves kemény papirosból (Pappe) dolgozott, és azt olyan színű papirossal borította bé, millyennel a' nézők közöttül valamellyik kívánta. Egyéb próba tételeik, Vallástudományban, betűk esmeretében, kiálló írás olvasásában, hasonló kiálló vagy dombos betűkkel készült Kalendáriomnak használásában, maschinákkal és főben való számvetésben állott. Több mint 30 darab honnyi pénzt egymástól meg különböztetve elő tudtak mutatni a' nevendékek. Hasonló alkalmasságot mutattak különbkülömbféle vetemény és gabona magoknak megkülömböztetésekben, mellyek nékiek előmutattattak, azoknak természetéseik 's használtatások módjának előadásával egyetemben. Bizonyos szoptató állatoknak jól festett figuráik hozattatván elő, nem tsak hogy azt megismérték a' nevendékek, hogy mellyik mit jelent, hanem tapogatásaik által azoknak még tagjaikat is mind eltalálták. Hasonló alkalmatosságot mutattak bizonyos föld kártyáknak esmeretekben, mellyek ugyan hasonlóképpen az ő tapogatódzás béli lehettségekhez képpest az ő számokra, de egyébaránt úgy vannak készítve, hogy a' közönségesektől alig lehet megismérni őket. Ezeken is olyan hamarsággal megtalálták tapo-

gatás által, a' vizeket, határokat, és városokat, 's egyéb tárgyakat, hogy az egészséges szemű, hasonló idejű gyermekektől sem lehetet volna különben kívánni, 's több e' félek, a' melly tárgyról még más alkalmatossággal is fogunk emlékezni.

Magyar Ország.

Néhány hetekkel ennekelőtte nagy lelkű hazánkfia valóságos emberbaráttya, a' Magyar nyelvnek 's literatúrának nagy pártfogója és előmozdítója, Tekint. *Bessenyei Bessenyei György* Úr, több Tekint. Vármegyék Tábla Bírója, Tek. Bihar Vármogye Kovátsi helységében lévő Tuskulánumban, kedves attyafiainak 's barátinak szomorúságokra hasznos életét bérekesztette. Ez a' valóságos Magyar szívű kedves hazánkfia, iskoláinak végződése után mint igen szép és deli termetű ifjú a' Magyar Kir. testőrző seregbe bevétettvén, maga pallérozására minden szükséges eszközökkel élt, és a' Kir. szolgálattól üres óráit a' legpallérozottabb Európai nyelveknek, nevezetesen a' Német, Frantzia, és Anglus nyelveknek tanúlasokra fordította, 's azokban olly nagy előmenetelt is tett, hogy mindenikben folyvást irt, 's beszéllett. Mindezeknek tanúlasok mellett nemzeti nyelvünknek pallérozásáról sem felejtkezett el, mellynek sok szép, és válogatott magyarsággal irt könyvei tsalhatatlan bizonyosságai lehetnek. Néhai d. e. kedves édes anyánk, és Királynénk *Mária Trésia* boldog uralkodása alatt, egy ideig a' Bétsi Csász. rakott könyvtárnak 2-ik Custosa vólt, és azon idejét is a' tudományoknak gyakorlásokra fordította, végtére reá unván a' nagy világra, 1784-ik eszten-

dőben nyúgodalomra lépett, és a' Tek. Bihar Vármegyében, Kovátsi kis örökségében, hólta napjaig valóságos filozóusi életet élt, 's tsendes napjait a' mezei gazdálkodásban, olvasásban, könyvírásban, és szíves barátival való társalkodásban töltötte el. Halála után végső akaratja szerént, udvari kertjében, egy nagy árnyékos fa alatt ásott sírban temettetett el kedves atyafiaitól minden halotti tzeremónia nélkül.

E r d é l y.

Maros Vásárhelyről Május 12-dikén. A' szép mesterségekben gyönyörködő hazafiaknak jeleneni kívánja egy hazafi, hogy itten lakó *Nagy József* nevezetű Órásmester egy olyan elmés ezüst ivó pohárt készített, mellynek fenekébe egy az Anglus zsebbeli órákhoz minden részben hasonló, kis kerekekből álló mechanizmust alkalmaztatván, ennek segedelme által a' pohár a' vendéglő asztalán magától elé 's hátra jár, az alatt pedig egy magyar nótát tökéletesen muzsikál. A' pohár mostanában a' Méltóságos Gróf Bethlen László Camerárius Úr ő Nga birtokában van, a' ki mint, a' hazafi táalentumot betsülő, és elősegélteni szokott jó hazafi, ezen itt nevezett elmés hazánkfiát is illendően megjutalmaztatta. Nagy József, mint tökéletes mechanikus, jó izléssel készült muzsikáló almáriumaira nézve, tekintetet és figyelmetességet érdemel a' hazafiaktól.

Nagy Britannia.

London Május 31-dikén. A' Petersburgi Udarhoz rendeltetve lévő Portugallus követ e' hólnapnak 28-dikán a' Deali kikötő helyben egy Fregatra ült, hogy a' Bálticum tenger felé elevezzen. Midőn hajóra ült, ágyúk dörgése által

tiszteltetett. Kedvező szél fúván, azonnal eltávozott az Anglus partok mellől.

Fényes pompával innepelték Londonban Május 28-dikán a' nagy *Pitt Villiam* születésének emlékeztető napját. A' legfőbb Londoni személyek vendégeskedtek együtt. A' hivatalosok öt százan voltak. *Lascelles* nevű Úr ült, mint vendéglő gazda, elöl az asztalnál. Jobbja felől ült a' Lord Cancellárius, balja felől Hertzeg *Montrose*. Azután következtek a' Ministerek.

Az Anglus és Amérikai szabad Státusok között való hadakozás, úgy szólván aprójában már elkezdődött. A' Frantzia prédáló hajók szabadon vihetik 's viszik is már most az eltsípelt Anglus kereskedő hajókat bé az Amérikai kikötőhelyekbe, noha az Anglusok még eddig tsak az olyan Amérikai kereskedő hajókat fogdosták el, a' mellyeket rajta értek, hogy az ő tőlök kiadatott tengeri törvény ellen valamelly Frantzia kikötő helybe akartak evezni, minekelőtte elébb Angliába megjelentek volna. E' képpen állították és vezették a' Korki kikötőhelybe az arany gyapjú nevű Amérikai hajót, a' melly gyapottal, viaszszal, riskásával 's egyéb e' félével terhelve, Bordeaux felé evezett Charlestonból.

Az *Union* nevezetű Amérikai hajó útasokat hozván Amérikából Doverbe, ezek azt az újságot beszélők, hogy mikor ez a' hajó Amérikából elevezett, az Amérikai katonaság a' partokon már mindenütt parantsolatot vett vólt az indulásra, és strázsára a' lakosok jártak.

A' Királyi gyalog testőrző seregnek egy része Portshmouthban hajóra ülni, és Kadix felé a' Gen. Grahám vezérlése alatt lévő armádiához

evezni rendeltetett. — Obester Dückworth, a' ki Május 16-ikán *Albuhera* mellett elesett, az ezen nevű admirálisnak a' fia.

Régens ő Királyi hertzogsége, a' testvérét a' *Jorki* Hertzeget vissza tette a' Nagy Britanniái minden fegyveres seregek Generálissimusi hivatalába. A' Párisi Journal d' Empire írja a' Londoni *Star* nevű újságból, hogy Május 28-dikán igen számos udvari gyülekezet volt a' Régens Hertzegnél. Leg előbb Generálissimus Hertzeg Jork ment ő Királyi Hertzogsége eleibe audientziára. Azután ki ment ő K. Hertzogsége a' nagy szalába, a' hol a' sok udvarlók között legnevezetesebben, az Algieri, Amérikai, és Portugalus követekkel beszélgetett.

Spanyol Ország.

A' Párisi Journal d' Empire ilyen tudósítást adott ki a' Mádridi újságból a' *Jósef Király* Páris felé való útjáról : —

„*Palad olid* Aprilis 28-dikán : A' Király ezen városon utazván által Páris felé, véghetetlen sokaság gyűlt ki eleibe, a' melly ezer szerentséitől kiáltással harsogtatta a' levegőt. A' város tanácsa a' Corregidor vezérlése alatt együtt lévén szerentséje volt a' város kultsait ő Felségének bényújtani. Szállására érkeztén ő K. Felsége, azonnal maga eleibe botsátotta a' Polgári és katonai előljárókat. Mindenikkel különkülön beszélgetett. Végezetre közönségesen az ott jelenlévő Spanyolokhoz fordulván, így beszéllett nekik : —

„Ő Felségének nagy gyönyörűségére szolgál, hogy hírséges alattvalói között lehet; Párisba azért utazik, hogy Felséges testvérével a' felett

tanátskozzék, hogy Spanyol Országának boldogságát mitsoda eszközök által lehessen legjobb módon helyre állítani; magokra a' Spanyolokra nézve igen fontos dolog az, hogy önnön Királyokat ezen nagy, és nemes lelkű igyekezetében segíjék; minden nyughatatlanságoknak és rendeltelenségeknek (úgy mond), mellyek miatt a' Spanyolok még nyögni kéntelenítettnek, egyedül tsak az Anglusok a' szerző okaik; ők adnak a' rebelliseknek fegyvert és munitziót; ők élesztik a' hazafiak közt való hadakozás tüzeit; ők ingerlik támadásra a' Spanyol plánta tartományokat (az Amerikai Koloniákat); ők kénszerítik ezeket arra, hogy magokat függetleneknek lenni hirdessék. De nem soká véget fog érni ez a' veszedelmes politica; a' nép' józanabb gondolkozású része fel fogja szeméit nyitni, és a' Királyhoz fogja magát tsatólni. „ — Azt is mondotta ő Felsége, hogy reményli, hogy nem soká vissza fog országába utazhatni.

Frantzia Birodalom.

Nem múlathatjuk el, hogy a' Napoleon Császár és Császárné ő Felségek' Cherburg felé a' tenger partjára tett utazásoknak körülállásaiból a' nevezetesebbeket rövideden ne említsük: — Május 25 dikén Cäen városában való tartozkodások alatt a' Würtzburgi Hertzegtől, a' Montebelloi Hertzegnétől, és sok más nagyoktól kísértetve, azon ritka szerzeményeknek megnézegetésekkel töltötte Császárné ő Felsége idejét, mellyek ezen Departamentomból ószszve-gyűjtetve, és a' Város házának szálájában szép rendel ki rakattatva vóltak. Bizonyos Fábrikákból való tsipkéket és harisnyákat (Strümfliket) tsudálkozással

szemlélt ő Felsége; meg is vett sokakat azok között, a' mellyek figyelmetességét leginkább meg nyerték. Estvéli 9 órakor azon bálba menvén ő Felségek, mellyel a' Magistrátustól meg tiszteltettek. A' szalába való bélépésekkor 300 drága öltözetű aszszonyságoktól fogadtattak; 21 szép öltözetű szűzek egy kosarat ajánlottak által ő Felségeknek, a' melly legritkább szövés, kötés, és egyéb ilyen ritka drágaságokkal volt tele. Leülvén a' Császár, Császárné, a' Würtzburgi Nagy Hertzeg, 's az Olasz Vitze Királyné, néhány fő aszszonyságok, egy *Cantate* által tisztelték ő Felségeket. A' tántzot a' Vice Király és a' Montebelloi Hertzegné kezdték el. Császárné ő Felsége is járt egy ánglus tántzot. A' Császár a' szalában széllyel járván, minden Aszszonyságokkal nyájason beszélgetett. Az úgy nevezett Császár-piatzon 11 órakor tűz játék, a' bálban 12-tőkor, 300 személyre terített asztalnál, vendégség volt. Ő Felségek 11 órakor, a' többi vendégek 4-kor hagyták oda a' Bált.

Május 27 dikén Cherbourgba ennek a' híres kikötő helynek meg nézegetésével töltötték idejeiket Császár és Császárné ő Felségek. Minden Línea hajóba és Fregátba bémentek. Az idő az alatt igen szép és a' tenger igen tsendes volt. — Május 31-dikén estvéli 8 órakor Alenszonba, Június 2 dikán estve Chatresbe érkeztek ő Felségek.

Páris Jun. 6-dikán. Császár és Császárné ő Felségek Jún. 4 dikén reggel Chartres városát oda hagyván, az nap dél után 1 órakor St. Cloudban friss jó egészségben vissza érkeztek. A' birodalom' első várossában Párisban azonnal ágyúk dörgése adott hírt meg érkezések felől.

Az Eszlingi Hertzeg Marschal *Massena* már megérkezett Párisba. Ugyan oda meg érkezett Extremadurából Marschal *Mortier* is, kiről nem régen írták volt a' közönséges levelek, hogy egészségének megromlása miatt útját akkor Mádritha vette volna.